List 33. **NOVICE** Tečaj XXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 12. avgusta 1868.

Gospodarske stvari.

O novih šolah za poduk v kmetijstvu.

Mnenje c. kr. kmetijskega ministerstva o osnovi novih kmetijskih šol, kakor so nam povedale „Novice“ v 29. in 30. listu, je tako, da se ne dá izpeljati v vseh deželah, to je, saj v tistih ne, kjer kmetijstvo ne stojí na viši stopinji.

Prvo je, da se v spomenici ministerski umno kmetovanje izobraženega kmetovalca od naravnega kmetovskega ne loči. In vendar se priznati mora, da ravno ta razloček je neobhodno potreben pri ustanavljenji kmetijskih učilnic. Ako bi ta „spomenica“ omenjeni razloček gojila, rekla bi: „tako imenovane kmetijske učilnice ne morejo tega doseči ondi, kjer navadni kmet potrebne znanstvene podlage nima“; ne pa, da „kmetijskih šol je le malo v deželi in sèm ter tjè le ena.“ Vrh tega dokazujejo nam že imena različnih kmetijskih učilnic, da je velik razloček med eno in drugo; temu vzrok je različna izobraženost učencev, ki se v take učilnice podajo.

S tem natančnim razločkom pregledati hočemo spomenico dalje.

Ako celo „spomenico“ dobro prevdarimo in si potem prizadenemo resultat primerno krstiti, gotovo bi bilo dobrega preveč a resničnega premalo v besedi „nadaljevalni poduk“ (Fortbildungsschule), kakor sl. vredništvo samo že v opombi povdarja. Na vsak način bilo bi bolje skoraj ravno nasprotno ime tem šolam, namreč, da bi se krstile „začetni poduk“ (Anfangs-Unterricht). Da se pa ta začetni poduk že ne prične v navadni začetni ljudski šoli, kjer se otrok čitati, pisati in računiti učí, gotovo je na pravem mestu, česar ni treba še le dokazovati.

Po natančnejšem pregledu se razvidi, da je omenjena organizacija tega začetnega poduka zeló pomanjkljiva. Pomislimo, da vseh predmetov, ki bi se imeli učiti, ni nič manj kakor 16, in kmalu nam bode jasno, da je tem predmetom odločenih veliko premalo ur. Pred vsem bi se morali omenjeni 2 leti po izgledu navadnih šol ločiti v 4 tečaje, 2 zimska in 2 poletna; po tej delitvi razdelili bi se pa tudi predmeti po štirje skupaj v 4 rede. Če zdaj seštejemo ure, ki bi na enega teh razredov spadale, prikazal se nam bo že precejšen razloček med številom ur zimskih in poletnih tečajev. Zimski tečaj prične se oktobra meseca in traja do sušca. V teh zimskih mesecih podučevalo bi se po 4 ure na teden, to je, vsak predmet po eno uro; to znese v celem tečaju kakih 5, 6 ur; to bi utegnilo tudi zadostiti. Zdaj se pa ozrimo na poletni tečaj, ki obsega mesece: sušec, mali traven, veliki traven, rožnik in mali srpan. V tem bi se samo ob nedeljah učilo in gotovo k večemu po 2 uri, in to znaša za cel tečaj le 44 ur. Vprašamo pa zdaj: zakaj bi se imelo letnemu tečaju, ki ravno tako važne ali pa še važnejše predmete obsega kakor zimski, celih 12 ur odtrgati? Nedvomljivo boljše bi bilo, ako bi se poduk tako-le razdelil: Vsak tečaj ima naj 5 mesecev, ali učí naj se poleti in pozimi enako, to je, po 4 ure na teden. Res je, da trudnemu mladenču pozimi gorka soba ne bo zoperna; al da bi mu gorka soba vcepila tudi veselje do učenja kmetijstva, to je prazna, in kjer je že tako, ne vem, zakaj bi se poleti trudnemu mladenču po 3 ali 4 ure na teden zvečer ne privoščile hladne sobe. S tem redom bili bi prvič učitelji ob nedeljah prostejši; drugič, kar je še važnejše, prišel bi vsak predmet poleti in pozimi enkrat v tednu na vrsto in ne še le vsakih 14 dni; tretjič: razkladali bi se nauki bolj polagoma, ker bi bilo več časa, in gotovo bi počasno razlaganje umevnost pospeševalo; četrtič bile bi nedelje proste in bi se ta prostost lahko za lahke djanske vaje rabila, na primer ob času čbelnih rojev, sviloprejk itd.

Najpoglavitniši del „spomenice“ je pa gotovo obravnava z učitelji in njihovo kmetijstveno izobraženostjo.

Lahko je reči: tem šolam naj bi bili ljudski učitelji, duhovni, živinozdravniki in izvedeni kmetovalci učeniki; al odgovor na vprašanje: so li ovi častiti gospodje temu tudi kos? ta ni tako lahek. Da bi se učitelji sami podučevali, mogoče je le, ako so saj nekoliko praktično izurjeni v znanostih, v kterih imajo šolsko mladino podučevati. Al kje se bojo v tem izurili? Ali more preparand, dovršivši pedagogične študije, še v kako učilnico kmetijsko se podati in čas in denar trošiti zato, da dobiva potem kot ljudski učitelj — beraško plačo? Za bukve v slovenskem jeziku pisane, hvala rodoljubom našim! nam ni skrb: imamo jih za vse kmetijske razdelke. — Duhovni, izobraženi kmetovalci in živinozdravniki pa — ne vem — ali se bojo pri druzih svojih opravilih žrtovali temu poslu.

Ministerska „spomenica“ sicer kaže pot, kako naj bi se učitelji ljudskih šol naučili kmetijskih znanosti. Ona pravi: Ta pripravljajoči nauk naj se jim daje (učiteljem) vsako leto skozi dva meseca v glavnem mestu dežele. To ne meri gotovo na nič druzega kakor na „kmetijske šole“, ki se dan danes še ne nahajajo po glavnih mestih vseh dežel. — Ne samo dobro bi bilo, da bi se na kmetiških učilnicah za učitelje učilnica osnovala, ampak naravnost neobhodno potreba je to. Vsak preparand moral bi na kmetijski učilnici eno ali še bolje 2 leti se učiti in potem še le smelo bi se reči: napredoval bo tudi prost kmet v kmetijstvu. Ali dokler to ni mogoče zavoljo gori navedenih vzrokov in dokler bo moral učitelj sam sebe prvinsko učiti in zraven pa še mladost nepopolnoma podučevati, tako

dolgo pa Bog pomagaj! Res je, kar „spomenica“ pravi, da učenje skozi 2 meseca na Dunaji ne more imeti namena, da bi izurilo učitelja v kmetijskih znanostih, ampak da je temu nauku le namen ta, da si dobijo podlago za svojo lastno daljne učenje. Dobro! al naša misel je ta, da že za to podlago je treba imeti podlago; na primer, poznati je treba prvinstva kemije, fizike, rastlinstva itd. Al koliko je učiteljev na deželi, ki so si prisvojili vse te vede?

Iz vsega tega menda je jasno, da, ako hočemo kadaj reči: kmetijstvo pri nas cvetè, se začeti mora s kmetijskimi znanostmi pri večih kmetovalcih; ponuditi se mora njihovim sinovom priložnost izobraženstva. In kadar bo to doseženo, poprijel se bode prosti kmet sam izgledov umnejšega gospodarstva; zlomil si bo spone stare razvade in dal bo tudi on svojega sina v kmetijstvu podučevati. Vse to se mora pred dogoditi, predno se bo moglo to, kar danes lepo na belem papirji „spomenice“ stojí, djanstveno izpeljati.

Da je pa vse, kar smo omenili, spolniti težavno, istina je; posebno pa še, kadar je dober svet združen z dostavkom: „plačajte sami!“ Napredek je res potreben; napredek je lepa stvar, da bi le v naši ljubi Avstriji ne veljal pregovor: „kolikor več, toliko več“ — česa neki? — davka. R. Dolenec.

Gospodarske novice.

* Varujte gozde (borště)! Nobena dežela nam ne oznanja te resnice tako živo kakor Španska. V starodavnih časih je bila ta dežela žitnica vsej Evropi, zdaj neizmerna zemlja leží nerodovitna tako, da ne more prerediti svojih prebivalcev. Posekali so drevje in s tem posušili studence in pregnali dež in roso. Denar je preč, — studencev ni, rôse in dežja ni — in pa tudi Mojzesove palice ne, ki bi odprla novih studencev.

* Lov letošnjih hroščev (kebrov) v Memmingen-u je to-le opravil: nabrali so 1302½ četrtnjakov kebrov, v vsakem četrtnjaku jih je bilo okoli 3200, tedaj v vsem skupaj okoli 4 milijone in 168.000 kebrov.

Znanstvene stvari.

Sporočilo *)

o XI. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 9. julija.

Slovenska Matica je obhajala svoj IV. god v sredo 5. avgusta tega leta. V ta namen je bila ob 8. zjutraj sv. maša, ktero so služili preč. g. kanonik J. Pavšler, in peli so pri njej pevci čitalniški pod vodstvom g. Försterjevim. Kmalu po deveti uri se prične občni zbor v mestni dvorani. Udeleževali so se ga ljubljanski odborniki vsi razun gg. dr. Tomana, P. Kozlerja, ki ju ni bilo v Ljubljani in Fr. Levstika, kteri ni bil tudi pri nobeni odborovi seji; izmed vnanjih so bili vpričo gg. grof Barbo, B. Raić in dr. R. Razlag. Bilo pa je tudi nazočih ustanovnikov in udov letos iz vseh krajev Slovenije razun Koroške toliko (blizo 100), da se je videlo, da spoznavajo v sedanjih pomembonosnih časih Slovenci, da je občni zbor slovenske Matice silo silo važen dan za Slovence vse.

Gosp. dr. L. Vončina, prvi prvosednikov namestnik, prične zbor z ogovorom, v kterem miluje, da je predsednik gosp. dr. Toman po bolezni zadrževan, predsedovati zboru, in bere telegram, ki je odboru došel s Turna, kjer zdaj gosp. doktor biva. Potem nadaljuje govor svoj s tem, da se ozira na dosedanje delovanje Matičino, in pravi, da društveno življenje štiriletni čas svojega dozdanjega obstanka nikakor ni hiralo, temuč širilo se je in rastlo bodi-si gledé denarstvenih močí, bodi-si gledé knjig, ktere ima društvo po svojem prvem namenu dajati na svitlo. Vendar — pravi — se ne more tajiti, da je popolnoma pravična odborova in vseh rodoljubov goreča želja, da se Matica naša še krepkejše, kakor dosihmal, razvija in obilnejši sad prinaša. In pot v ta napredek kazati, je ravno namen skupnih zborov. Kar se mene tiče — nadaljuje govornik — opominja me vest, da tajništvu, vsem odborovim odsekom in blagajniku očitno zahvalo izrečem za neutrudljivo in vspešno delovanje njihovo, o sebi pa moram odkritosrčno reči, da nikakor nisem kos mestu, kteremu se dosihmal nisem mogel odpovedati. (Klici: ni res, ni res!) Gosp. predsednik sklepa govor svoj, sè živahno pohvalo sprejeti, s tem, da društvu na srce poklada sv. Avguština opomin: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas“ — po kterem naj občni zbor v duhu rodoljubne edinosti reši nalogo, ki mu jo danes dnevni red ponuja, v pospeh naše slovenske Matice in v dušni prid slovenskega naroda! (Slava-klici.)

Na to bere tajnik prof. Lésar poročilo o odborovem delovanji od 1. julija 1867. leta do 1. julija 1868. leta, ktero se glasí tako-le:

„Slavni občni zbor! Odborova nada, izgovorjena v 3. občnem zboru 9. avgusta 1867. leta, da Matica slovenska v 4. letu vstavi še čvrstejše korenine v narodu slovenskem in si pridobí še dalje več pisateljev in družbenikov, hvala Bogu, ni nas prevarila, temuč vspeh marljivega odborovega delovanja kaže, da smo preteklo leto precejšen korak naprej storili v vseh Matičinih obzirih.

Naj naslednje sporočilo opravičí ta izrek.

Da pa sporočilo ne bode časa jemalo obravnavi pretehtnih stvarí, ki so danes na dnevnem redu, zato hočemo le v kratkih črticah narisati odborovo delovanje in njegov vspeh; kratkim biti v sporočilu nam veleva tudi ta okoliščina, ker bodete, slavna gospôda, obširno sporočilo brali v „narodnem koledarju“, ki se dotiska prihodnji teden in jame z drugimi knjigami vred razpošiljati v 14. dneh.

Družbenikov je Matici do danes narastlo 236; med njimi je 12 ustanovnikov; izmed letnikov so trije prestopili v vrsto ustanovnikov tako, da se jim je plačana letnina vštela v ustanovnino; dva ustanovnika pa sta prestopila med letnike, a dosedaj plačana ustanovnina se jim po odborovem sklepu ni vštela za letnino.

Matica danes šteje 1371 družbenikov; če to številko odštejemo od zadnje številke glavne vpisovalne knjige, ki kaže . . . . . 1493 udov,

razvidi se, da je od Matičinega začetka do danes . . . . . 122 družbenikov

ali odmrlo ali odstopilo ali ne vemo, kje sedaj bivajo, ker o sebi ne dadó živega znamenja.

*) Hoteli smo o 4. občnem zboru letos le ob kratkem sporočati, ker se obširno Matičino sporočilo kmalu razpošlje z društvenimi knjigami; — toda kriva in jako enostranska obsoja Matičinega odbora in tajništva, ki jo je prinesla 52. številka „Slov. Naroda“, nas sili, da priobčimo celo sporočilo o IV. občnem zboru. Kajti iz te obsoje vidimo, da pisatelj onega članka ne pozná zgodovine matičinega razvijanja in takih presojevalcev, bi utegnilo še več biti. Odgovor na omenjeni članek pa prepuščamo odboru samemu, da sebe in tajništvo brani takih napadov. Vred.

Vrh tega je Matica dobila dva nova častna uda, namreč gosp. profesorja Jana Purkyně-a in Franja Palackega, ktera je odbor izvolil v IX. in XI. seji.

Odbor je imel štiri seje, in sicer:

osmo sejo 3. oktobra 1867. leta;
deveto sejo 19. decembra 1867. leta;
deseto sejo 16. aprila 1868. leta;
enajsto sejo 9. julija 1868. leta.

Vrh tega sta odseka za izdavanje knjig in za spremembo pravil imela večkratne razgovore in obravnave.

Sad odborovega delovanja pa je ta-le:

A. Meseca avgusta prejmete, slavna gospôda, naslednje tri knjige:

1. „Olikanega Slovenca", ki obsega $8^1/_2$ pôle,
2. „Slovenskega Štajarja" 1. snopič, obsegajoč 9 pôl;
3. „Narodni koledar, sporočilo in letopis" za 1869. leto, obsegalo bode 16—17 pôl.

Vrh tega je v delu in morda še to leto pride na svetlo:

4. „Slovenskega atlanta" 1. snopič, obsegajoč obe zemeljni obli, Evropo in Avstrijo; sem štejemo tudi
5. „Vodnikove pesmi", ktere bi bile lahko že natisnjene, ako bi nam jih bil, kakor je bil obljubil, vredil pisatelj, kteremu jih je izročil odsek za izdavanje knjig.

Atlantov snopič se po odborovem sklepu razpošlje, ko se dovrši; Vodnikove pesmi pa bodo čakale razpošiljatve prihodnjega leta.

Za izdavo „Koseskijevih poezij", ki je 3. občni zbor željo izrekel, da jih izdá Matica, še nismo dobili privoljenja pesnikovega.

B. V presojevanji so naslednji rokopisi:

1. Stanko Vrazova zapuščina slovenskega narodnega blaga, ktero je blagodušna Matica ilirska zastonj prepustila naši Matici.
2. „Slovenska stenografija", ki jo je sestavil Fr. Hafner, učitelj v Slovenjem gradcu;
3. „Zemljepisje" po Schubertu, poslovenil Matej Cigale;
4. „Slovenski umetni zidar", poslovenil Fr. Vodopivec;
5. „Latinska čitanka" Žepičeva;
6. „Latinska slovnica" P. Ladislavova.

C. Odsek za izdavanje knjig je naprosil:

1. Gosp. Mat. Cigaleta, da spiše filosofično propedevtiko ali dušeslovje;
2. Gosp. Žepiča, da sestavi slovensko „hrvaško-srbsko slovnico."

Oba gospoda pisatelja sta radostna prevzela spisovanje.

3. Gosp. Jož. Marn je v IX. seji naznanil, da spisuje „slovensko literaturo".
4. Za „slovensko-laško slovnico" še nismo našli pisatelja.
5. Tudi za „starožitnosti slovanske na podlagi Šafařikovih" po sedanjem stanu slovanske znanosti se dozdaj še ni oglasil noben pisatelj.

D. Knjigi, o kterih bode slavni občni zbor danes sklepal, ste:

1. „Slovenski naučni slovnik", ki ga predlaga odbor, in
2. „Slovenska znanstvena terminologija", ki jo nasvetuje g. Fr. Erjavec.

E. Za Schödlerjevo knjigo „Buch der Natur", ktero je odbor sklenil izdati, se na odsekov poziv še ni oglasil noben pisatelj. Odsek za izdavanje knjig bode toraj moral nastopiti drugo pot, da si pridobí pisateljev; ktera pa bode ta pot, tega še ni sklenil.

Tudi životopisa ranjcega dobrotnika slavjanskih literarnih društev, Matija Debeljaka, še nismo prejeli, čeravno smo si mnogo prizadevali; še to se nam ni posrečilo, da bi bili kje zasledili njegovo sliko, ktere želé vsi zavodi, kterim je daroval vse svoje premoženje, o kterem že proračun nekoliko naznanja, sporočilo tiskano v „narodnem koledarju" pa obširnejše govorí o njem.

F. Naj omenim še ene knjige, o kteri je odbor izrekel, da jo izdá Matica, a da se že zdaj ne vvrsti knjigam, kterih Matica želí, in to je „poljudna dogmatika" ali verna, izdelana po Jirsikovi, ktero je nasvetoval gosp. dr. Jož. Ulaga.

Na prvi videz se Matičina naložena glavnica, kakor je naznanjena v računu in proračunu, izdanem v vabilu k IV. občnemu zboru, ni premenila, ker je bil odbor v IX. seji sklenil, da se imajo društveni novci vlagati v hranilnico, dokler se ne prekliče ta sklep. To se do sedaj še ni zgodilo; zato pa, slavna gospôda, pomnožitev Matičine glavnice najdete v gotovini, ki je naložena v hranilnici.

Ta se vé da ni vsa taka, ki bi se smela stalno naložiti za glavnico, ampak v njej so novci, ktere Matica smé potrošiti in jih bode potrošila, ko se pričnó tiskati omenjeni rokopisi.

Med glavnico pa se mora prištevati:

a) plačana ustanovnina	3.325 gold.
b) izmed daril	90 „
Skupaj .	3.415 gold.
c) Ko bi se bila dovršila obravnava Debeljakove zapuščine, pridjalo bi se bilo okoli	5.000 „
d) in ko bi bili vsi ustanovniki plačali zaostalo ustanovnino, okoli	1000 „
znašal bi prirastek	9.415 gold.
in če temu prištejemo sedanjo naloženo glavnico	27.023 „
znašala bi vsa glavnica	36.438 gold.

brez sobne oprave in ostalih knjig, in če nič ne dodamo izmed letnih doneskov in obresti, kar bi lahko storili po 22. §. Matičinih pravil, ampak če vso plačano letnino in obresti potrošimo za knjige.

Neke tiskarne pomote v računu in proračunu, ki sta tiskana v vabilu k IV. občnemu zboru, popravljene so v sporočilu, tiskanem v „koledarju" za 1869. leto.

Mnogo stroškov ter nepotrebnega posla in truda, ne samo tajniku in blagajniku, ampak tudi nekterim gospodom poverjenikom daje neredno plačevanje obljubljenih doneskov, to je menda tudi krivo zaostalim doneskom, o kterih poroča račun. Menda nikogar ne žalimo, ako izrečemo željo, naj bi častiti udje v redu in vsako leto o pravem času, to je, saj do 1. julija odrajtovali, kar so prostovoljno in blagodušno namenili Matici, prevažnemu zavodu slovenskega naroda.

Če tudi smemo z letošnjim napredkom Matice naše biti zadovoljni, vendar ne bode od več, že izrekamo željo, naj bi prihodnje leto še več pisateljev stopilo na dan in še več rodoljubov pridružilo se slovstveni materi vseh Slovencev."

Koj potem poprime besedo gosp. dr. J. Bleiweis: „Slišali ste, da nam je Matica ilirska velikodušno podarila zapuščino St. Vrazovo. Mislim, da zbor Matičin spolni le svojo dolžnost, ako sklene, da se današnja skupščina zahvaljuje Matici ilirski za ta dar, — kar se z vsklicem pritrjuje.

Gosp. blagajnik dr. J. Zupanec prečita „račun" od 1. julija 1867. leta do 1. julija 1868. leta in „proračun" od 1. julija 1868. leta do 1. julija 1869. leta, in ker nihče nima nobenega pomisleka o tem, se na

predlog g. dr. Vončina izvolijo gg. Fr. Sovan, L. Robič in A. Kremžar, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun o novčnem gospodarstvu vsled §. 12. a. M. pr.

Na to se poberó volitveni listi, in da se zborovanje ne pretrga, nasvetuje g. dr. Costa, da neki odsek pod vodstvom gosp. deželnega poslanca M. Tavčarja v posebni sobi volitev novih odbornikov namesti 9. julija t. l. izvadljanih po 14. §. Matičinih pravil pregleda in zboru pozneje poroča. (Kon. prih.)

Šolske stvarí.

Letopisi šolski.

Šolsko leto je minulo in dohajajo nam sporočila ali izvestja gimnazij, realk in glavnih učilnic drage nam Slovenije ter nam nalagajo dolžnost, čitateljem našega lista, ker ta izvestja — brž ko ne večini ne pridejo v roke, iz njih objaviti najvažnejše stvarí. Pričnimo z

1. ljubljansko gimnazijo.

Njeno izvestje ima dva sestavka; nemškemu je naslov: „Beitrag zur Zerlegung gebrochener rationaler Functionen im Partialbruche“ (spisal prof. dr. Nejedli); slovenskemu pa: „Besedoslovje, kako se je začelo in kak napredek je do sedaj stvorilo“ (spisal profesor J. Šolar). O poslednjem bodo „Novice“ drugi pot obširnejše govorile. Vodja, 16 profesorjev in 5 suplentov je redne predmete učilo 610 dijakov, izmed kterih je pa pred dovršenim šolskim letom 58 (!) zapustilo to gimnazijo. Največ jih je izostalo iz I. a. razreda, in sicer izmed 65 nič manj ko 20. Kaj je temu neki vzrok? — Poleg katoliških dijakov je bil le 1 sam protestanške vere; razun 84 Nemcev (odkodi je neki teh 84, ker v imeniku dijaškem nahajamo le malo nemških krajev??) so vsi drugi Slovenci in en Hrvat. Skušnjo zrelosti je izvzemši enega delalo vseh 39 učencev 8. razreda. — Učnine so učenci plačali 407 gold. 95 kr., ktere tretjina se postavno delí med polovico učečih profesorjev. — Podpore iz obilnih ustanov so dobili učenci 7297 gold. 90 kr.; dosedanjim ustanovom prihodnje leto priraste 10 Kalistrovih štipendij, vsaka po 240 gold. Namenjene so te ustanove revnim dijakom na Kranjskem, zlasti v postonjskem okraji rojenim, ki so v šolah v Ljubljani. Važno vprašanje, ki iz tega izvestja ne vemo, kako se bo rešilo, je to, kteri postojnski okraj je umeti: ali prejšnji ali sedanji, ali celó kteri z novimi mejami? Prva oddaja teh ustanov dá nam odgovor. — Slovenščina se je v vseh razredih slovenskim dijakom razlagala po dve uri na teden, 70 neslovenskim pa v dveh oddelkih. Po tem izvestju je torej 14 Neslovencev slovenščine bilo oproščenih, če se je niso učili s Slovenci. Tega nam pa ne pové sporočilo. Slovenščino so učili: gospodje Marn, Melcer, Šolar, Vavrů, vitez Gariboldi, Zupan, Kunstek in Zajec.

2. Ljubljanska viša realka.

Njeno sporočilo ima le nemški sestavek pod naslovom: „Ueber die Saftbewegung in den Pflanzen, nach neueren physiologischen Arbeiten“, dargestellt von Fr. Wastler. — Vodja, 6 profesorjev, 4 učitelji in 2 suplenta so učili redne predmete. Vpisalo se je 217 učencev, konec 1. pol leta jih je bilo 208, konec leta pa 197; med 208 dijaki je bilo 202 katolikov in 6 protestantov, 118 Slovencev, 68 Nemcev (bo pač dosti tacih vmes, ki so kranjske krví, pa nemškega duhá?), 21 Lahov, 1 Hrvat; — 111 Ljubljančanov, 97 tujcev, med ktere so šteti vsi, ki niso rojeni v Ljubljani. Učnine se je plačalo 1387 gold., vpisnine pa 157 gld. 50 kr.; ta in polovica učnine se oddaja v realkin zaklad, polovica učnine pa v zalog za uk (Studienfond); realkinemu zalogu je toraj letos prirastlo 851 gold., — pomočí iz ustanov sta prejela 2 realca le 44 gold. 45 kr. — Ne moremo si kaj, da ne bi pri tej priliki zopet povzdignili glasú ter c. k. deželni vladi, ki oddaje največ dijaških ustanov, in drugim oddajalnikom na srce položili željo, da bi realcem pričeli naklanjati ustanove, ktere niso izrečno namenjene gimnazijalnim dijakom. — Slovenščino sta gospoda Lésar in Peternel po 3 ure na teden razlagala Slovencem; za Neslovence se je učila v 2 oddelkih po 2 uri na teden. Koliko Neslovencev se je učilo slovenščine, tega nam ne pové sporočilo; mestna govorica pa hoče vedeti, da prav malo število.

3. Ljubljanska izgledno-glavna in pripravniška šola (po starem „normalka.“)

Starim perijoham je naša normalka dala slovó, namesto njih je izdala svoj prvi „Jahresbericht“; slovenski priimki so v njem slekli tujo obleko in oblekli so domačo — a Ljubljana se vendar, hvala Bogu, ni razrušila, stari grad še stojí in šolsko poslopje, v ktero se je 1. decembra 1798. leta vselila, se še zazibalo ni; pa vsaj so to prerokovale „Novice“, če tudi si nikdar niso lastile preroškega duhá.

To sporočilo začenja ravnatelj z zanimivo zgodovinsko črtico od normalkinega začetka 1773. leta do 1810. leta. — 18 učiteljev je učilo 24 učiteljskih pripravnikov, 765 vsakdanjih in 178 nedeljskih dijakov. Načrt učnih predmetov, kterega si — se ve da — ni dala sama normalka, z žalostjo napolnijo vsacega pravega rodoljuba, kajti kako se številke ur, v kterih se je na teden učil slovenski jezik (pričenši s prvim razredom) 8, 3, 3, 3 vjemajo s tednimi urami 4, 9, 8, 9 za nemški jezik? Evo načrt za ponemčevanje!

Pisava dijaških priimkov nam zadovoljuje, a ne pisava krajnih imen; razun imen, kterih ni mogel potujčiti Nemec, na pr. Šiška, Dobrova, Ježica, Hrušica, so vsa nemška; Oberhrušica je celó pol nemška, pol slovenska. Ljuba normalka, nikar se ne brani in začni pisati vse slovensko in razveseli nas prihodnje leto saj tudi s kakovim slovenskim sestavkom; porok smo ti, da tudi po čisto slovenskem sporočilu ne zibne Ljubljana, ki stojí na trdi slovenski zemlji.

4. Mestna glavna šola pri sv. Jakobu.

Njeno izvestje nas je zopet letos razveselilo. Tehtni spis na čelu pod naslovom „Zanemarjeni otroci v našem mestu“ (spisal M. Močnik) vnema državo, mestno srenjo in duhovščino za naprave, po kterih bi se bolj skrbelo za izrejo zanemarjenih otrók. Vodja in štirje učitelji so učili 351 vsakdanjih in 122 nedeljskih učencev.

5. Nunska dekliška glavna šola.

Izdala je perijohe po starem; toraj iz njih ne moremo druzega posneti, nego razvrstitev in število učenk, kterih je v javni šoli bilo 932, v notranji pa 143. Naj nam častite gospé nune ne zamerijo, če izrečemo željo, da v prihodnje tudi one dadó slovó suhoparnim „perijoham“ in pričnó izdavati sporočilo s podučnimi sestavki za ženski spôl. Oni, ki so pričujoči bili pri konečnih poskušnjah, ne vedó, ali bi se bolj čudili gorečnosti in spretnosti gospéj učiteljk, ali izurjenosti njihovih učenk. Slava in hvala obojim!

Národne stvari.

Pravila

društva za brambo narodnih pravic

v Ljubljani.

C. kr. deželna vlada je, kakor smo že povedali, potrdila pravila tega národnega političnega društva in se glasé tako-le:

1. Namen temu društvu je braniti in vresničevati na podlagi temeljnih državnih postav pravice slovenskega naroda, zlasti popolno narodno enakopravnost v vseh razmerah javnega življenja.

2. Sredstva temu društvu bodo:

a) zbori društvenih udov, v kterih se bode ne samo o načelih političnih, socijalnih in narodno-gospodarstvenih vprašanj, temuč tudi v posamnih dnevnih vprašanjih ter djanskih razmerah in dogodkih pogovarjalo in sklepovalo, kako se ima društvo zastran njih vesti;

b) sklicevanje narodnih shodov (taborov), držé se dotičnih postavnih določil;

c) poskrba za razlaganje znanstvenih in preprostih (popularnih) predmetov;

d) izdavanje tiskopisov;

e) sestavljanje in izročevanje prošenj, adres, spomenic in sklepov, ter njih razglašanje po časnikih;

f) nasvetovanje in podpiranje značajnih kandidatov za razne zastope, ter vedno občenje z izvoljenimi.

3. Društvu sedež je v Ljubljani.

4. Ud društvu je vsak polnoleten avstrijsk državljan, kogar v društvo sprejme društveni odbor. Če ta komu sprejem odreče, sme dotični predlog staviti se društvu samemu, ki o njem v prihodnjem zboru svojih udov tajno sklepa brez razgovora.

5. Vsak ud ima pravico udeleževati se vseh društvenih zborov, razgovorov, glasovanj in volitev, staviti predloge in prevzemati naročila in društvene službe.

Nasproti pa ima tudi vsak ud dolžnost, po svoji moči pospeševati društveni namen, ravnati se po pravilih in sklepih društvenih zborov; ter vsak mesec plačevati po deset krajcarjev a. v. v društveno blagajnico.

6. Voditelj društvu je odbor desetih udov, ktere voli društveni zbor vsako leto. Kdor izstopi, smeti ga je spet izvoliti. Odbor izmed sebe izbere prvomestnika, njegova dva namestnika, dva zapisovalca in blagajnika.

7. Odbor sklicuje društvene zbore, izvršuje njihove sklepe in odstopivši daje račun o društvenih novcih.

Da so odborovi sklepi veljavni, mora nazočih biti: prvomestnik ali eden njegovih namestnikov in pet odbornikov.

8. Prvomestnik, in če je on zadržan, eden njegovih namestnikov zastopa društvo na zunaj, in podpisuje z enim zapisovalcem vred vsa naznanila in odpravila v društvenem imenu.

9. Da društveni zbor veljavno sklepa, mora nazočih biti najmanj dvajset družbenikov.

10. V odboru kakor tudi v društvenih zborih treba je — da sklep obveljá — nadpolovičine večine vseh pričujočih. Le pri volitvah zadostuje tudi podpolovična večina glasov.

11. V razprtijah, nastavših iz društvene zveze, razsoja konečno in veljavno društveni zbor, kteri ima tudi pravico premeniti ta pravila in skleniti društva razpust.

Razpuščenega društva premoženje, ako društvo o tem drugače ne sklene, pade v last slovenski Matici v Ljubljani.

12. Dokler se društveni odbor po teh pravilih ne izvoli, oskrbuje osnovalni odbor njegova opravila.

Ozir po svetu.

* Nenavadno mrknjenje solnca. — Zvezdogledi napovedujejo, da bode 18. dan t. m. solnce tako popolnoma mrknilo, da take prikazni ni bilo že 3000 let. Zemljo bode obsegala temna noč na 2000 miljah prostora in sicer od Arabije noter do Avstralije. V naših krajih in sploh v Evropi ne bomo od tega mraka nič čutili.

* Železnice in parabrodi delajo čuda. — V 80 dneh se bode človek lahko okoli celega sveta prepeljal, kadar bode železnica po suhi zemlji v Ameriki dodelana; vse drugo po parnih ladijah je že gotovo. Kdor bode takrat prve dni maja meseca Evropo zapustil, more sred julija že spet na istem mestu domá biti. Stroški tega potovanja bojo znašali kakih 3600 goldinarjev.

Zabavno berilo.

Harambaša.

Prosto po hrvaščini posnel Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Prešli so bili dnevi in dnevi, minule nedelje in meseci, o žitarji pa, kar se pač lahko ume, ni bilo govorice več. Varh je opravljal svoje kupčijske zadeve, gospodinja je vladala hišna opravila, Milica je brala romane, Marica pa se je pečala za mestne novice. Vse tedaj bilo je pri starem. V Miličini glavi se je nakupičilo sicer že sila romantike, al kaj! ker o njej v djanskem življenji ni bilo ne sence sledú. Vse je ostalo le navadno, prosto-prozaično, kar je naši mladi romanarki že jelo presedati tako, da se je mnogokrat kar naravnost srdila o takem dolgočasnem življenji.

Čez dolgo je vendar napočil tudi Milici že zdavnej vroče-zaželeni dan. Snoval se je namreč zastran neke nenavadne prigodbe sijajen ples, in varh Blažkov je ponudil Milici, da jo pelje na to zabavo, ako jej je po volji. Nepotrebno se nam zdi opisavati radostno pripravljenost njeno in njene skrbí in priprave, njeno obleko, lišp itd., po kterem vsem se je môglo soditi, da Milica bode „kraljica“ vsej zabavi — popolna lepotica, prava Vila.

Ob težko pričakovanem večeru ob osmi uri pridrdrá kočija pod okna Blažkova, in krasna gospodičina odpelje se s svojim varhom na ples. V hipu, ko stopita v dvorano, že so se vjele njene očí z nekim lepim mladim gospodom, kterega še ni nikoli videla. Bil je visoke in krepke rasti, bliskajočih očí, sokolovega nosá, črnih brkic, plemenitega obnašanja. Obleka mu je bila posebno lepa, vendar pa nekako čudovita. Šetal je po razsvitljeni dvorani ponosito, kakor da je on sam tukaj gospodar, in vsi ostali mu podložni ali vsaj gledé na čast in stan globoko pod njim. Milica, radovedna kakor sploh vse Evine hčerke, zavpraša prvo prijateljico, s ktero se je sešla, kdo da je ta neznani gospodič; ta pa jej odgovorí, da je ravno ona sama njo to bárati hotela. Obedve greste k tretji prijateljici, pa tudi ta ni vedela dati odgovora, in skazalo se je poslednjič, da ga nobena ne pozná. Privzele so si radovedne deklice zdaj še mladih gospodičev na pomoč, pa tudi od te strani ni bila nasitena njihova vedoželjnost. Toliko se je pa po mnogim popraševanji vendar izvedelo, da ta neznani gospod stanuje že nekoliko dni v gostilnici „pri Cesarju“, da si je najel najlepše sobe, da po-

sebno gizdavo živi, al nihče da ne vé niti za njegovo imé niti za stan njegov. Da mora biti rodú plemenitega, to skazuje vsa njegova obnaša; nekteri pa kar naravnost pravijo, da je knez M... —

Ni bilo tedaj čuda, da je lepi tujec probudil občo pozornost, ter da se je ženski svet celi večer menil le o njem. Vse je gledalo in pričakovalo, hoče li tudi kaj plesati in ktero gospodičino si bode v to izbral. Kakor je bilo iz njegove obnaše zaznati, dolgo si je zbiral „rajovko", kar naenkrat pristopi k Milici in poprosi jo neskončno vljudno, naj pleše ž njim. Da se je ona vrlo rada vdala v to, in da jej je srce ponosa in neizrekljivega veselja zaigralo, da jo je doletela taka sreča in odlika, verjel nam bode vsak bralec. Njena radost pa je še više prikipela, ko je po končanem plesu krasni tujec ostal pri nji, pričel se ž njo razgovarjati, in sicer o rečeh, ki so bile, ne voda, ampak prava povodenj na njen mlin. Omenil je namreč bránja knjig in Milica se ni mogla prečuditi, s kako brihtnostjo in natanjčnostjo je pretresoval zali tujec najnovejše romane od Sue-ta, Dumas-a in drugih slovečih pisateljev te vrste. Milica je pripovedovala, da jej je najbolj všeč „grof Monte Christo", kar jej je njen plesavec pritrdil, češ, da je z njo čisto edinih misli, ter jo je prilizjneno pohvalil, da bere res take izbrane in odlične knjige. Tudi v drugem so se njune misli popolnoma skladale ž njim, kakor da Bog vedi, od kdaj se že poznata. Ni čuda tedaj, da je prezali tujec po tretjem plesu že ugrabil Miličino srce, na ktero je bila sirotica v svoji srečni raztresenosti paziti pozabila. Iz silne gorečnosti, s ktero je ona o neznanem tujcu pred svojimi tovaršicami govorila in ga v zvezde celó gori nad tretje nebo kovala, spoznale so tudi one, kak plamen se je vnel v njenem osrčji. Kaj neki tudi zvitim mladim deklicam skritega ostane! — Tujec se je mudil celo noč poleg Milice, in tudi ona si ni želela druzega društva. Vsaki trenutek bila je bolj omamljena od njegove mikavnosti, in ko sta se proti dnevu ločila in je Milico lepi nepoznanec spremil celó doli do kočije, stisnil jo za nježno ročico, ter jej jo poljubil, pa zraven še željo razodel, da bi se kmalu zopet videla, — bila je Milica vsa začarana po tujcu. Ne le srce, tudi duša je bila popolnoma njegova. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Trsta. — Preiskovalna komisija iz Dunaja je že došla; načelnik jej je c. kr. ministerstva svetovalec baron Franc Hell (v imenu ministerstva notranjstva); pridružen mu je c. kr. namestništva svetovalec (bivši prov. delegat v Lombardo-Beneškem), gosp. Hieronim Alesani. Vsak dan od ene do treh komisija zaslišava vsakega, kteri jej ima kaj povedati ali pojasniti zastran undanjih dogodkov. Res čudno je pa to, da baron Hell v gostilničnem prostoru „Hotel de la Ville" ljudí posluša a ne v sodniški sobi. — Pravijo, da okolični batalijon ne le da ne bode se razpustil, marveč še pomnoži da se, in da dobí častno ime (po cesarici) Elizabetin batalijon. — V sredo je prišel v Trst novi gospod deželni poglavar fml. Karol Moering, ter je precej prevzel opravila deželnega poglavarstva. V svojem razglasu pravi med drugim: „Jaz ne delam razločkov stanú, vere in narodnosti. Enake pravice vsem, postavna svoboda vsem! To je moje geslo. Ali na moje spoštovanje do postavnosti oklepa se trdni sklep, krepko in brez ozira na osobne razmere nasproti stopiti njim, ki pravo svobodo gazé, ker njenim postavam odrekujejo pokorščino, ali to svobodo za lastne namene nespodobno rabijo, mir in pokoj motijo, kteri kakor tuji rovarji bi se predrznili, roko stegniti zoper celoto države, ktero je čuječa previdnost poklicala, da izpolni visoko nalogo. Zaupanje in dobrohotnost, odkrito moževo srce Vam sem prinesel. Prinesite mi to tudi Vi." — „Vskipelo nam je srce — piše „Primorec" — ko smo prebrali ta proglas. Vzvideli smo precej, da deželni poglavar, kar se žalibog tako redko godí, govorí brez vseh predsodkov naravnost po svojem prepričanji, po svojem srcu. In to je največa vrednost njegovega proglasa, ker s tem si je pridobil zaupanje vseh dobromislečih ter prestrašil tisto peščico ljudí, kteri, če tudi pod javno pretvezo, da so svobodomisleči, tajno podpihavajo ljudstvo zoper vse postave." — Bog daj, da se živo to zaupanje nikoli ne omaja.

Iz Istre 7. avg. — Kakor se čuje, „Italianissimi" isterski sè svojo peticijo, da bi bila gimnazija pazinska čisto talijanska, niso srečni. Da-si so nemški liberalci z „Italianissimi" za talijansko gimnazijo glasovali in večino proti Svetčevej strani imeli, vendar je Istrijanom po minist. ukazu na slobodo dano izbrati si slavjanski ali nemški učni jezik — a ne talijanskega. Kako se bode zdaj ta stvar vredila, ne vemo še. — Marsikteremu kmetovalcu v naših suhih krajih bode drago znati, kdaj naj vsake vrste deteljo in travo seje, kjer setva pomladanska meseca junija ali julija večidel po suši pogine. Po svojej skušnji povem, da se setev jesenska, to je, setev septemberska povse lepo obnaša. Ona se pred zimo dobro vkorenini in na pomlad se že lahko kosí. Ako hočeš gotovo korenja (mrlina) imeti, sej ga tudi septembra meseca, drugače bode, spomladi vsejan, sicer kalil, al premalo vkorenjen po suši poginil, kakor se je letos večidel tukaj dogodilo. Zavoljo prodaje travnih semen naj se trgovci precej oglasé, in naj ne čakajo do aprila, kadar je že prepozno tudi za pomladansko setev.

Iz doljnega Štajarja 7. avg. J. V. *(Hvalevreden zvonár.)* V 30. listu „Novic" t. l. je bilo vprašanje od kranjsko-goriške meje: kje bi dobili umetnega zvonarja, ki bi nam dobro vbrane zvonove po nizki ceni vlil in prelil? Odgovorim: v dunajskem Novem mestu, pod napisom: „Herrn Franz Hilzer, k. k. Hofglockengiesser in Wiener-Neustadt"; — ta daleč sloveči zvonar je mož zato, ki vam vse vaše pogoje izpolni. Prvič smo ga spoznali, ko je za Slovensko Bistrico na Štajarskem tri lepo vbrane zvonove vlil (veliki tehta nad 40 centov), ktere so milostljivi knezo-škof lavantinski 6. nedeljo po véliki noči posvetili. Po vsej okolici je Hilzerjevo ime lepo zaslovelo. Komaj 6 tednov preteče, in že drugič na slovenskem Štajarju zapojó kaj lepo vbrani in izvrstni godci iz slavne Hilzerjeve zvonarnice, in sicer v Špitaliču (fari Konjiške dekanije, tri ure od Celja) trije novi zvonovi, ktere so 5. julija t. l. milostljivi celjski opat posvetili in slovesno krstili, in sicer: vélikega gospodarjem in gospodinjam na čast sv. Jožefa in sv. Ane z 28 centi in 85 funti, — srednjega mladenčem na slavo sv. Alojzija in Marije obiskanja (farne patrone) s 14 centi in 55 funti, — in malega dekletom v spomin na ime Marije brezmadežnega spočetja z 8 centi in 77 funti. Z močno in lično opravo vred veljajo 4570 goldinarjev. — Na železnici je bila (na prošnjo skrbnega gospoda župnika Dragotina Jakliča do vodstva južne železnice na Dunaji) vožnina znižana na 39 kr. od centa od dunajskega Novega mesta do Poljičan za prepeljavanje sem in nazaj; bilo je namreč vse potrebno orodje zdvigovanje zvonov od tam sem pripeljano, in nazaj bojo tudi stari zvonovi poslani. Lepo vbrani glas in umetno delo zvonov s krasno opravo kaže izvrstnega mojstra, kajti zvonovom tem v celi okolici para ni. Plačilne prav lahke pogodbe pa oznanujejo ljudomilega, dobrosrčnega in potrpežljivega gospoda; le

poskusite sami in prepričali se boste resnice mojih besed. Vsem sosedom se je umetni zvonar močno prikupil, in so se za enako zvonenje vneli, kakor ga v Špitaliču imajo, in že se Konjičani in Ločani pogovarjajo, da si hočejo tako zvonenje pri g. Hilzerju omisliti. Lepa čast ti bodi miro- in bogoljubna Špitališka fara! da te novi duh cerkvi in duhovščini sovražnih liberalcev še ni okužil, ampak da še goreča krščanska ljubezen kakor nebeški pas veže tvoje ovčice z dušnim pastirjem; slava ti bodi, da tako sloveče zvonenje imaš, da bi ga človek le poslušal in se mu veselja ginjeno srce taja. Pravijo, da po lepih zvonovih fara daleč sloví, po grdih pa smrdí. Še bolj pa povzdigne gorečnost do svoje cerkve vrlih Špitaličanov to, da so v teh hudih časih v tako malem številu (okoli 1000 duš) si tako lepo zvonenje omislili in tudi že blizo polovico denarja skupaj spravili, akoravno do sedaj še niso peneza odrajtali. In to tudi zvonarja močno priporoča, ker ne sili ljudí, da bi krava poprej iz hleva šla, kakor pa zvonovi doidejo, ali da bi zvonove na upanje dobili za debele obresti. — Hilzerjev delovodja, ki je k vzdigovanju zvonov v turn sam prišel, je pravil, da je pri neki fari za plačilo trdo šlo in da so ga že drugi ljudjé priganjali, naj toži; al Hilzer je odgovoril: „bojo že še z božjo pomočjo plačali“, in ko so čez 7 let svoj dolg poravnali, je rekel: „glejte, saj sem djal, bo že Bog dal, da bo z lepo šlo.“ Ni le to lepo? Bog ga živi! — Pošljem vam Hilzerjev zapisnik pod naslovom „Sursum Corda!“ za pregled, da vidite z imenom dežele, kraje in cerkve, kterim je od 1841. l. do danes vlil 497 čez 4 cente težkih zvonov, manjših ni štel.

Iz Kamnika. J. O. — Quousque tandem! — utegne kdo nevoljno vprašati — bote li še dremali vi Kamničanje? kako dolgo bote še odlašali očitno pričati svetu slovenskemu, da se tudi vi zavedate tega, kar mora drago in sveto biti, kakor slehernemu posamesnemu človeku, tako tudi vsemu narodu, ki hoče, da ga svet spoštuje? Dan danes se povsod bliska in treska: ni dovolj, da bi kar leno navskriž držali roke, pred seboj gledali v oblake in djali: naj pride, kar hoče! Morajo se tudi šibe lomiti, grmada kuriti in pihati, da se kadí, kadí! Da! prišel je čas izbuje in napredovanja. Kdor še zdaj nepremekljivo stojí, ta gré nazaj. Kdor tudi posihmal meží, utegne pozneje gledati — debelo! Bralec dragi! čaki, moram ti nekoliko pojasniti našega mesta okoliščine, da nas ne boš preostro in krivo sodil. Meščanje kamniški, večidel vsi pomorejo si s trudapolnimi rokami, bodi-si, da z raznimi obrtnijstvi in rokodelstvi, bodi-si, da mnogi tudi tekajo za brazdami po polji. Vrtoglave špekulante in večerne politikarje pri vrčkih piva bi pri nas kmalu slana vzela. Vsled tacega sicer lepega značaja našega mesta pa je celó naravno, da zanimanje in navduševanje za kaj blažega in vzvišenejega, kakor je samo blagostanje materijalno, prihaja k nam celó polagoma — še le popoldan. „Slovenec“, „rodoljub“, „narodnost“, „čitalnica“ — ta in druga taka lepa imena čula so se tudi pri nas že precej davno in vskliknilo se sèm ter tjè: že veljá! naj veljá! a — kaj druzega več še ne. Vsaka stvar, ki je dobra, hvali in priporoča se sama po sebi ter zadobí si pred ali pozneje posnemanje. Ko smo tedaj tukaj slišali o blagonosnem vspehu, kteri preko slovenskih krajin čitalnice tako izdatno dosegajo, jeli smo čutiti, da tudi nam je treba takošnega národnega zavoda. In nahajalo se jih je kmalu število, ki so bili pripravljeni tudi z darežljivo roko pomagati mu na noge, in njih želja bi se bila gotovo že vresničila, al — živo smo pogrešali moža, ki bi bil s pravo in neusahljivo gorečnostjo vodil naše ljudí, budil jih in vnemal: moža tacega smo pogrešali milo, in — no pa posihmal bode že, počasi: „Illi inter sese magna vi brachia tollunt.“ Saj, kar se dovaža ali vpeljuje v Kamnik, posebno rečí, ki so fineje cene, gré nerado in trdo, da vse kar poka in škriplje *), kakor gorjanska kola v breg: „lani in letos nismo klali, lani in letos nismo klali“ itd.; kajti sredi mesta imamo klanec, jako napet. — Ali posihmal so vendar že premagane vse veče ovire: že živí čitalnica kamniška, in reči smem, da h koncu tega ali s početka prihodnjega meseca bode se slovesno odprla. — Tukajšnji pevski zbor, ki nam je s svojim lepo vbranim petjem dozdaj že marsikter lep popoldanček napravil, namerja neki tudi posvetiti svoje zmožnosti v prihodnje novorojenej čitalnici. Tudi v okolici kamniškej se je hitro jela izbujati zavest národna. In tako utegne priti novo življenje v naš lepi kraj.

Iz Gorenskega 5. avg. — Da je, kakor v mestih, tako tudi po kmetih, čedalje več revnih ljudí, to je vsacemu le predobro znano, in človek bi moral imeti poseben velik žakelj denarja, da bi obdaroval ljudí, ki so res ubogi. Zato pa nevolja zgrabi človeka, ako vidi, da se ciganijo po svetu sleparji, ki vbogajme prosijo, pa niso milodara vredni. Naj povem eno tako sleparijo, ki smo jo doživeli te dni. Kot pogorelci so prišli unidan trije beračit in to z nemškim pismom županovim iz L., ktero potrjuje pogorelstvo. Ali je kmetiški župan res spisal ta nemški ubožni list ali ne, tega ne moremo vedeti; da pa je bila goljufija vmes, očitno je bilo iz tega, da na ta ubožni list je bil pritisnjen iz kakega farovškega spričala izrezan pečat z opisom „PFARR MOREUTSCH.“ Da pa tem ljudém, ki so se za pogorelce lagali, ni bil narejen ta ubožni list, očitno se je pokazalo iz tega, da so jo kar brž popihali „pogorelci“, ko je gospod ubožni list natanko ogledovati začel, in še čakali niso, da bi bili kaj — dobili.

Iz Ljubljane. (*Mestni zbor*), ki je bil 7. dne t. m. pod predsedstvom župana dr. Coste, je obravnaval mestno ubožnico. Ker ubožna kasa ne zmore vseh stroškov, iz mestne blagajnice pa se dosihmal ni nič dajalo ubozim, zato je komisija, ktera oskrbuje ubožne zadeve, nasvetovala zboru, naj sedanjo primanjkavo vzame mestna blagajnica na-se, in da se vprihodnje poravnajo stroški in dohodki ubožnice, naj se vpelje na dedšine (erbščine) davek po pol gold. od 100. Tako ravnajo tudi v Gradcu že od leta 1816. Temu predlogu pa ni pritrdil finančni odsek (kteremu poročevalec je bil odbornik Dežman), ampak nasvetoval je, naj se prodajo vse obligacije, ki so miloščini namenjene in le to naj se iz mestne kase dodá, kar čez to primanjkuje; vsi ubogi naj se popišejo; za zdaj število iz ubožnice obdarovanih 400 zmanjša na 350; nabirajo naj se prostovoljni darovi; na roko naj se poleti, kar koli je mogoče, ne daje miloščina, in „beraški strah“ z dozdanjim plačilom od 240 gold. naj se odpravi. — Vsi ti predlogi so obveljali, in padel je dr. Orlov modri predlog: naj se mestni odbor obrne do deželnega zbora, da se vstvari deželna postava, po kteri mora vsaka občina (soseska) za svoje reveže skrbeti. — Pravo je to, da se miloščina daje le takim, ki so res ubogi in da se denar ubozih ne trosi nevrednim; al tega pravila se je držala gotovo tudi dozdaj ubožna komisija, in nov popis mestnih beračev bode brž ko ne kazal, da bode število njih še veliko preseglo število od 400. Ljubljani je poslednjih 20 let odšlo mnogo zaslužka; tudi svobodna „obrtnijska postava“ je pomno-

*) Naše meščane, vem, da s tem brž spominjam brezštevilnih barigelj, polovnjakov in četrtnjakov, ki leto za letom romajo po kamniškem klancu v klet našega slovitega vinskega trgovca J. Rodé-ta, ki z zdravo in nepopačeno kapljo vinsko od nekdaj že preskrbuje celo mesto, kakor tudi še znameniti del kranjske gorenske strani.

žila revščino, po kteri vsak na svoje roke more začeti rokodelstvo, potem pa se brž ženi in razun hlač ali čevljev še bolj pridno otroke dela, kterih živiti ne more, ako dela ne dobí ali sam zbolí itd. Skušnje bodo menda učile, da je ubožna komisija se zavedala svojih dolžnosti in da ni trosila denarja brez prevdarka. Ako pa je revščina veča kakor blagajnica njena, ne bode trdosrčnost sama stvarila „nove aere“ — za ubožne zadeve.

— 8 učiteljev kranjskih ljudskih šol je c. k. ministerstvo na predlog deželnega odbora poklicalo v učilnico za kmetijstvo, ki bode na Dunaji ta in prihodnji mesec.

— Že tudi pri nas vidimo kako novo desetico in dvajsetico. Ličen denar je, pa tudi prav lohák; po notranji svoji vrednosti je le $^{9}/_{15}$ tega, kar po imenu veljá. Vendar smo zadovoljni, da se saj umazanih cunj znebimo.

— Razpisana je bila služba učitelja za kemijo na naši viši realki. Da vlada spoštuje narodno enakopravnost v 19. §. nove ustave, pokazati je menda hotela s tem, da je bila pri izpisu omenjene službe pristavila pogojo, da mora prosilec biti zmožen slovenskega ali kterega sorodnega slovanskega jezika. Al glejte čudo! C. k. ministerstvo je prezrlo začasnega učitelja tega nauka in to službo ravnokar oddalo trdemu Nemcu g. vitezu Pergerju, rojenemu Dunajčanu, ki ne umé niti slovenskega niti kterega slovanskega jezika, niti se ga bode učil, kakor se ga dozdaj ne učí nobeden nemških učiteljev. O zlati 19. §., kako te vendar negujejo, spoštujejo in — zavijajo! — Kdo pazi, da se tako lepo spolnuješ? Ali deželni ali državni zbor? Koliko močí ima deželni zbor, to prav so temeljite Svetčeve interpelacije pokazale ravno o oddaji učiteljskih služeb na naši realki!

— Odlične „besede“ v čitalnici došlim družbenikom Matice slovenske na čast o IV. občnem zboru, v kteri so čitalnični gospodje pevci popevali lepe pesmi, ne bomo popisovali na široko, omeniti le hočemo to, da je bila ona, kakor veliki zbor sijajen dokaz sloge med Slovenci vseh pokrajin. Temu bo pritrdil, kdor je slišal navdušeno govorjeni in navdušeno sprejeti dr. Razlagov pozdrav slovenske domovine, domoljubnih gospé in gospic in slovenskih „taboritov“. Srčno je odzdravil pozdrav gosp. dr. Jan. Bleiweis in prisrčno govoril g. Nabrgoj iz Proseka v imenu primorskih Slovencev, ki trdno stojé kakor kraške skale za pravično reč slovensko. Ob polnoči so se štajarski gosti ločili od nas, prav zadovoljni z bratovskim sprejemom, in nadjaje se, da tudi Kranjcev in vrlih Sokolcev ne bode pogrešal ljutomerski tabor. Občni zbor in čitalničina beseda sta zopet očitno pokazala, da bratovska sloga biva med Slovenci, in na laž sta postavila strašilo, ki se je po mestu menda zlovoljno trosilo in še celó na kmete razneslo, češ, da bode velik razpor v zboru. Da bi pač zla volja nehala s poskušnjami netiti ogenj pogubnega razprtja! Čudno, da so med nami ljudje, ktere bratovska sloga bôde kakor trn v peti!

— Iz Štajarskega došli naši „Sokoli“ in drugi ne morejo dosti dopovedati, kako sijajin je bil shod (tabor) slovenskega naroda v Ljutomeru v nedeljo popoldne. Obširniši popis pustivši za prihodnji list povemo danes le to: Národa se je sešlo nad 6000 (toliko ga je štel sam ces. komisar, c. k. okrajni predstojnik gosp. Globočnik), — v angeljskem miru so se pretresale narodne stvarí, ki so bile predmet skupščini; v vsem od konca do kraja je vladal najlepši red, — slovenski narod je pokazal svetu, da je zrel za politično življenje. Gosp. dr. Razlag je izvrstno vodil zbor, kteremu so govorniki bili gospodje: dr. Klemenčič, Kukovec, dr. Zarnik, Bož. Raič, dr. Prelog in dr. Vošnjak. Izreklo se je, in to soglasno, v prvem tem taboru, da v §. 19. osnovnih državnih postav ne najde poroštva za ohranitev in gojitev svoje narodnosti, dokler

1. slovenski jezik na Slovenskem ne bode izključivno uradni jezik in dokler se ne bode v ta namen uradnikom na Slovenskem neodlagoma določil obrok od pol leta, do kterega morajo znati slovenščino v besedi in pismu;

2. dokler na Slovenskem ne bode cerkvena vlada uradovala v slovenskem jeziku in dokler ne bodo v bogoslovnici predmeti, kteri se dozdaj nemški predavajo, odslej slovenski razlagali;

3. dokler ne bodo ljudske učilnice čisto slovenske, dokler ne bode v srednjih učilnicah učni jezik slovenski; nemški jezik ostane učni predmet;

4. dokler se ne bodo iz deželnega zaklada štajarskega v razmerji na število Slovencev in v razmerji njihovih prineskov napravili, podpirali in vzdržavali slovenski zavodi, na pr. realke, gospodarske učilnice itd., naj se poravnajo tudi naše reke, p. Mura in Drava itd.;

5. dokler se po postavnem poti ne združijo Slovenci v zedinjeno Slovensko z narodno upravo;

6. dokler ne bodo temu §. zvršilne postave dodane in iste djansko izpeljane.

— Te dni začne v Ljubljani izhajati nemšk političen časnik pod imenom „Laibacher Tagblatt“, kteremu oče je tukajšnji „konstitutioneller Verein.“ Kakor „Telegraf“ pravi, mu je mladi gosp. Otmar Bamberg le po imenu vrednik, pravi vrednik mu je gosp. Dežman. Program je obširen; med drugim pravi, da „hoče osebno, politično in versko svobodo“; zarad narodnosti pa ne pravi, da jo „hoče“, ampak le da „priznava veliko vrednost narodnega razvitka.“ Se ve, da bi Slovencem národno pravo le Tantalovo jabelko ostalo, ako bi narod naš zagovarjal „Tagblatt“. Cena mu je pa res tako nizka, da izdatelj lahko reče, da ga ni tukaj cenejšega lista, pa tudi drugej ne, kjer časniku ne dohaja kakošna podpora. „Tagblatt-e“ ima svet od tistega časa, ko je vlada nameravala po vseh nemških deželah „Kreuzerblatte“, po slovanskih pa „Dnevnike“, za dispozitionsfondlerje. V „Laibacherici“, kteri, kakor vladnemu listu, vprihodnje ne bo več treba svojih vvodnih člankov pod nadpis „Eingesendet“ stiskati, sicer izdatelj „Tagblatt-a“ dementuje skrivno podporo in tudi dr. Keesbacher je temu prikladal v poslednji seji konstitutionalnega društva; al kolikrat so že stara in nova „Pressa“, „Fremdenblatt“ in drugi listi z debelo besedo dementovali svojo odvisnost — pa jim nihče ne verjame. Le 6 fl. naročnine na leto, ko že sami kolek iznaša 3 fl., kako je to mogoče brez pomoči dobrih prijatlov — kterih koli?

— Danes je po dolgi bolezni umrl gosp. Zalar, lastnik znane gostilnice „pri slonu.“

— Slavni dr. Jordan, vrednik „Zukunft-i“, je potovaje po Štajarskem, došel včeraj v Ljubljano.

— Dramatično društvo bo igralo 14. dne t. m. na čast dijaškemu shodu v čitalnici igri: „Ultra“ in „Filozof.“ Začetek ob $7^{1}/_{2}$ zvečer.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Končan je krohot strelski na Dunaji, potihnil je vrisk za „véliko Nemčijo“ — tako silen je bil, da je primoral državnega kancelarja barona Beusta priti z Gaštajnskih toplic, da je ohladil vročino pangermanistov z govorom, v kterem med drugim pravi: „Avstrijska politika se ne sili več v zadeve

nemške.“ Nemštvo v Avstriji se ne sme cepiti od druzih narodov avstrijskih, ki z istimi pravicami, z isto zvestobo, z isto skušeno hrabrostjo stojijo v vrsti avstrijskih državljanov.“ — „Reform“ govorí v slovó nemškim strelcem tehtne besede rekoč: „Vsak trezen opazovalec strelske slovesnosti dunajske mora si misliti to-le: Ako teh Nemcev ne združi sila kakega mogočneža, oni sami ne bojo skovali edinstva. Ker Dunaj poznajo, domišljujejo si, da poznajo Avstrijo. Al Dunaj ni Avstrija. In ker jim je ploskala dunajska liberalna stranka, domišljujejo si, da jim ploska Avstrija. Nikakor! Drugim nenemškim narodom so Vaši klici po „svobodi“ le odmevali kot klici po zatiranji druzih narodov. Zato so jih z nevoljo in žalostjo slišali, in celó med Magjare ste zasejali novo seme nezaupljivosti. Ta dunajska stranka je pri tej strelski razuzdanosti svoj zadnji atut izigrala: navzunaj ni ničesar pridobila, domá pa težave le pomnožila. Ako ta stranka z nemškimi narodi ostale Avstrije ne stopi v razmero bratinske enakosti, kmalu je po nji, — zginila bode“. — To so pač besede možá, ki dobro pozná današnji stan Avstrije, kterega pa ne pozná popisana srboritost nemška.

— Franc-Jožefova železnica se bode odprla na rojstni dan presvitlega cesarja.

— Cesarski ukaz od 6. dne t. m. zapoveduje, da se ogerskim polkom (regimentom) dadó za oficirje le sami Ogri, — polkom druzih narodov pa saj taki oficirji, ki razumejo narodni jezik dotičnih vojakov.

— Delavci stopajo v dunajskih ljudskih shodih tako predrzno na noge, da ima, in to po pravici, že sama vlada strah pred njimi. V nekem shodu v gostilnici Šperlnovi so se celó čuli glasi za „socialno republiko“! Namenili so njihovi kolovodji na Dunaj sklicati shod delavcev iz vse Evrope, da se pobratijo; al vlada, boječa se hudih homatij, je prepovedala ta shod. Ta prepoved pa bode gotovo naredila silen krik med temi ljudmi, ktere so liberalci po naročji nosili, ko so rjuveli proti konkordatu za nove verske postave. Zdaj — zahtevajo plačilo za to ljubav.

Iz Gorice piše „Domovina“: Družba za vinstvo se napravlja v Gorici, in sicer na akcije (delnice). V seji 21. t. m. je dotični odbor, v kterem so udje kmetijske družbe in kupčijske zbornice sklenili, poslati na ministerstvo prošnjo za podporo kmetijske šole, kar tudi kmetijska družba prosi. Delnice po 100 gold. se izdajo; kakor hitro bo 40.000 gold. podpisanih, velja družba za ustanovljeno. — Vodstvo družbe naj bi prevzel vodja-profesor prihodnje šole kmetijske. Slišimo, da za zdaj ne bo nič s kmetijsko šolo, ker ne morejo dobiti ali ne morejo pogoditi se z italijanskim profesorjem, kteri bi jej imel biti vodja. Slovenskega profesorja ima deželni odbor prav izvrstnega. — Nov telegraf bomo imeli iz Trsta skoz Sočko dolino do Trebiža, in sicer zato, ker burja pozimi telegraf po Krasu večkrat potrže.

Česko. Iz Prage. — Glavno naše mesto je tužno, je tiho; „nulla dies sine linea“, pravi Latinec, pri nas veljá pa: „noben dan brez tiskarne tožbe.“ Vkljub vsemu temu vendar ni potrt narod naš; v svesti svetih svojih pravic pričakuje, da se bodo vremena izvedrile. — Te dni so grajščaki Clam-Martiniceve stranke tukaj imeli shod, v kterem so se posvetovali: ali bi se udeležili novih volitev za deželni zbor ali ne. — Letina pri nas, kakor na Moravskem, je zeló slaba; gospóske so vladi na ljubo pisale, da bode izvrstno dobra, a zdaj se kaže narobe. — Ravnokar je c. k. vlada poslala c. k. okrajnim gosposkam okrožnico (cirkulare), v kteri se jim oblast daje, kdaj da morejo prepovedati ljudske shode (tabore) pod milim nebom. Jedro te okrožnice je skor tako, da bi se lahko kar naravnost iz osnovnih postav izbrisal §. 3. Na Dunaji je rogovililo na tisoče tujcev in besedovali so tako prešírno — in vendar jim nihče ni prepovedal shoda. Je li to ravnopravnost?!

Hrvaško. Iz Karlovca. — „Zukunft“ piše, da se tù obilo podpisuje pismo, ktero nezadovoljnost izrekuje s tem, kar se zdaj v trojedni kraljevini godí, in protestuje zoper sedanji deželni zbor, ki je po večem delu sestavljen iz uradnikov; zato se prosi v tem pismu, naj se skliče postavni deželni zbor.

Ogersko. Iz Pešta. Nova postava za nabiranje vojakov je po večini zborovi sprejeta. Levíca, ki jo je podreti hotela, v zboru ni zmôgla, pa se tolaži s tem, da je postava le — začasna in da naposled vendar Magjari dobó še svojo lastno armado. — Časnik „Pešt. Ved.“, gledé na prvi slovenski tabor v Ljutomeru, primerja žalostni narodni stan slovenskega naroda na Ogerskem (Slovakov) sè stanom slovenskega naroda na Štajarskem, Kranjskem, Primorskem itd. ter pravi, da je narodni stan Slovakov žalostneji memo Slovencev. „Pešt. Ved.“ se radujejo, da se Slovenci čvrsto gibljejo, a bojé se, da „jim veselo upanje ne bi tako po vodi splavalo, kakor je Slovakom na Ogerskem.“ — „Zukunft“ pristavlja tem besedam tolažbo: „Nikar obupati! Kdor sam obupa, zgubljen je. Brez duševnega boja ni zmage, po trpljenji pride veselje!“ — Letina je na Ogerskem večidel dobra, in ker imajo še lanskega žita dovelj, bodo novino prodajali spet na južno Francozko, Španско, severno Nemško itd., kjer je letina silno slaba.

Laško. — Pri sv. Lorencu v Lombardiji je 68 let staremu meščanu njegova 4. žena povila 31. otroka. Presrečni oče!

Denarni zapisnik Matičin.

Stari udje so plačali:

a) ustanovniki:

Za 1. leto: gg. Divjak Jožef, Lavrenčič Andrej, dr. Gregorec Lavoslav.

Za 2. leto: gg. Modec Ivan, Pirec Fr. Salez., Simonič France, Šrvicelj Matej, Jelovšek Martin, Sovič Josip, Matevžič o. Eginard,

Za 3. leto: gg. Meško Jakob, Mikuš Franjo, dr. Ipavec Benjamin, Kotnik Fr., Pribošič Janez, Pleteršnik Maks., dr. Greg. Krek, Čižman Anton.

Za 4. leto: gg. Ogradi France, čitalnica ajdovska, Lipold Jožef, Lipold Janez, Jereb Jožef, Vidmar Jožef, Rome Janez, Zorčič France, Modrinjak Matija, Šinko Božidar, Bohinec Jakob, Prelog Matija dr., Radej France, Srebre Guidon, Rapoc France, Jedlička Otokar, Škrbec Davorin, Murko Anton, Trstenjak Jakob, Majciger Janez, Šavnik Boštijan, Ros Matej, Mežnarec Anton, dr. Melcer Rajm., Mastan Jožef, Ravnikar France, Šranec Stanislav, Balon Anton, Čitalnica ljubljanska, Krčon Anton, Šuman Ivan, Čolnik Dominik, Vilhar Miroslav, Parapat J. (11 gold. 16 krajc.), Čižman Anton, Lovšin Simon.

Doplačali so: gg. Koder Matej, Erjavec Matija, Nakus Jože, Kopitar Miha, Grabrijan Jurij, Novak Josip, dr. Munda France, Knez Slavoljub, Lenček Alojzi, Bezenček Jurij, Vošnjak Mihael, Kadilnik Fr., Stare Alojzi, Zorman Jožef, Repič Andrej, Šventner Leopold, Winkler Andrej, Bensa Štef., Marušič Andrej, dr. Hrast Ivan, Kastelec Franjo, Čolnik Dominik, dr. Ulaga Jožef, Mahkot Ivan, Kovačič Jan., Majnik Jan., Šlibar Martin, Svetličič Fr., Hraševec France, Kovačič Martin, Jeraj Jožef, Potočnik Lovro, Ratej France, Šavnik Dragotin, Florijanova Nikica, Bleiweisova Ivana, Pirec Matej, Reš Jan., Švajgar Gabriel, Sovič Aleks., Žvanut Matija, Napret Teodor, Irkič Janez, Dolenec Janez, Hiti Luka, Robič Luka.

b) letniki:

Za 1865. leto: g. Zorec Jurij.

Za 1866. leto: gg. Čuček Jože, Marko Miha, Stepišnik Lovro, dr. Kravs Vojteh, Zorec Jurij, Hanžič Jakob, dr. Lorber Henrik, Peharec Simon.

Za 1867. leto: gg. Kozina Jurij, Ivanec Martin, Kacin Andrej, Juh Janez, Trček o. Eg., Teran Janez, Regula Jurij, Jarec Jožef, Krištofič Lovro, Kranjc France, Brdajs Davorin, Čuček Jožef,

Duhač Ferd., Flek Jožef, Kandut Krist., Marko Miha, Miklošič Ivan, Morič Maks., Orožel Janez, Stoklas Bož., Kosi Božidar, Hrg Lovro, Pečnik Peter, Burcar Bož., Pihler Jožef, Belè Fr., Dimec Ljud., Šetinec France, Gač Vekoslav, Žugel Srečan, Šebavec France, Kodrič Miha, Melkar Anton, Pleško France, Kmetič Jožef, Železnikar Ivan, Preželj Matej, Martinak Jožef, Zadravec Jožef, Kustrin Janez, Jentl Anton, Inglič Jakob, Aleš Anton, Bizjak Jakob, Jentl Bern., Zorec Jurij, Štrukelj France, Hanžič Jakob, Kamnikar France, Kurnik Janez, dr. Lorber Henr., Rantuša Jurij, Šribar Matija, Ramor Ferdin. (nov), Rakoše Miha, Rajec Anton, dr. Mencinger Janez, Čuček Jožef.

Za 1868. leto: gg. Kozina Jurij, Erjavec Peter, Jeram Jož., Wester France, Seljak Anton, Kristan Lovro, Tušek Ivan, Dolenec Janez, Abzec Matija, Ivančič Jožef, Širca Janez, Trček o. Eg., Candolini Vojteh, Kosec Saverijan, Florijančič Jožef, Teran Janez, Šle Andrej, Levičnik Val., Krener Ivan, Kocuvan Anton, Šepec Ivan, Kunej Ivan, Jaklič Drag., Korošec Štefan, Kinčič Ivan, Švet Janez, Vodè Jožef, Rupnik Jožef, Metlika Anton, Rogač Tone, Sancin Jožef, Godina Jožef, Krišnička Karol, Herman Miha, Höchtl Drag., dr. Grbec Ljud., Urbas Leopold, Stranecki Jožef, Gregorič Nace, Mogolič Miha, Pogorelec Andrej, Aleš Luka, Osana Anton, Brgant France, Pivek Janez, Grm Janez, Hojkar Drag., Kristof Ferd., Poljak Alojzi, Vošnjak Janez, Majerič France, Čučko Karol, Vršič Davorin, Alekšič Fid., Vuk Andrej, Frk Matija, Trunk Bl., Caf Jurij, Čuček Jožef, Gršak Vinc., Pukšič France, Burcar Bož., Cocej Jernej, Dobršek Matija, Venedig o. Herm., Mlakar o. Maks., Koderman o. Rihard, Pušavec Val., Čitalnica jelšanska, Breceljnik Janez, Dobravec Miha, Klemenec France, Teran France, Eržen Ignaci, Pirec Feliks, Treven Val., Potokar Jožef, Piskar Andrej, Jakelj Gregor, Endlihar Rud., Brence Janez, Šabot Jurij, Limavšek Peter, Knjižnica v slov. Bistrici, Stuhec Anton, Koprivnikar Janez, Hrovat Bl., Dolenec France, Pec Drag., Gregoračeva Milica, Lazar Mihael. Cebin Peter, Nagy Alb., Drozg Anton, Rath France, Kranjec Tomaž, Divjak France, Hržič Ivan, Vidovič Anton, Knjižnica pri sv. Barbari, Čurin Jurij, Robida o. Karol, dr. Janežič Val., Šašelj Martin, Dirnvirt Karol, Rosbacher Bern., Poljak Gvidon, Pesjak France, Serajnik Lovro, Somer Greg., Pečar Janez, Tomažič Ivan, Šraj Val., Stupar Janez, Petrič Blaž, Košir Jakob, Rankelj Gašper, Barle Jožef, Vrtovec Fil., dr. Spazzapan Štefan, Doliak Jakob, Pencin Dragotin, Lazar Anton, Makarovec Andrej, Rutar Tomaž, Vales Marko, Leban Ivan, Resek Janez, Kramar Fil., Močnik Luka, Rutar Anton, Novak Jos., Lah Valentin, Vodopivec Janez, Kadivčeva Radovojka, Jentl Anton, Levstik France, Lakner Janez, Inglič Jakob, Tavčar Miha, Hrgešič Ivan, Aleš Anton, dr. Šust Janez, Rome France, Bizjak Jakob, Ketè Jožef, Lekan Janez, Jentl Bern., Sajevec Jakob, Kolarič Jožef, Pleško Dragotin, Bononi Jožef, Judnič Janez, Zorec Jurij, Šos Miha, Štrukelj Franjo, Gorenec Leopold (nov družbenik), Berčič Anton (nov), Ramor Ferd. (nov), Turin Jožef (nov), Zabukošek Jožef (nov), Rakoše Mihael, Kragelj Martin, Čelešnik Dragotin, Hvalica Anton, Leban Andrej (nov), Likar Janez (nov), Pipan Anton (nov), Juh Alojzi (nov), Kršič Jožef (nov), Bizjak Jernej (nov), Skul France (nov).

Za 1869. leto: gg. Pevec Ivan, Kragelj Martin, Kosec Saverijan.

V Ljubljani 10. avgusta 1868. Dr. Jer. Zupanec.

Odprto pismo.

Naj prejme
gospod **Janez Zupanec**, bivši c. k. okrajni načélnik,
zdaj pa c. k. prístav okrajnega sodstva
v Ipavi.

Moj gospod!

Ko sem bil 13. julija v Ipavi, prišel sem bil z gosp. Francem Kavčičem po naključji v tisti vabljivi kraj, kterega ipavska gospôda imenuje „pod Skalo“, in kjer ste bili, kakor sem še le zdaj zvedel, tudi Vi gospod! kterega celó po osobi poznati sreče nimam. Pogovarjal sem se dalje časa z g. Goršičem, in to največ, vendar ne zmerom (kar pa Vas prav nič ne skrbí!) v slovenskem jeziku, zaradi česar sta bila Vas, kakor slišim, popadla usmiljenja vredno djanje in obup; toda meni vsega tega niste nič pokazali. Gospodje Deperis, Kulnik ter njegov sin Oton, Viktor Dolenec in Goršič so bili priče, ko ste po mojem odhodu divjemu curku poprej zapirane srditosti zatvornice odprli s temi duhovitimi besedami: „ta človek ne zná nemški!“ Gospod! zakaj niste na odgovor poklicali mene samega, dokler sem bil še tam, če ste bili dovolj srčni? Za hrbtom opravljati ni težava, pa tudi ne slava! Ali ne vidite, da tudi jaz nekemu druzemu človeku, kterega Vi po svetu nosite, kader ni pričujoč, ravno tako v dober kup lehko odrékam znanje vsacega, ne samo nemškega jezika? — Ko Vas je potem g. Goršič spodobno zavrnil, zagazili ste še v bolj oglájene, o visokej kulturnej izbrušenosti in dostojnosti bivšega c. kr. okrajnega načelnika gotovo ne najlepšo svedočbo dajóče psovke: „jaz trdim, da ta človek nemški ne zná! Človek, kateri govorí samo en jezik, zdi se meni kakor pes, kateri samo laja!“ Gospod! Vam se utegne še mnogo druzega zdeti, kar je ravno tako brezumno, kakor to Vaše pasje primerjanje. Vprašam Vas, ako bi jaz bil samo nemški govoril, ali bi v Vaših neusmiljenih očéh bil tudi takrat samo lajal? — Ko se Vam je g. Goršič zopet ustavil, ste ga pozneje celó tožili, in sicer zaradi „nespoštovanja uradniškega stanú“!!!

Kdo se temu smeje? Kaj ima ves častí vredni uradniški stan opraviti z Vašim zabavljivim rogovilstvom? Morda mislite, da svet pred vsacim, v krčmi brez potrebe smešno namrdanim obrazom kacega starokopitnega birokrata še zdaj tako trepeče, kakor je morda nekdaj? Če v Avstriji še koga najdete, kteri se dá s tako rečjó v kozji rog vgnati, gotovo najdete tacega, ki je politični korák svetá zaspal. Gospod! kako morete pred vsem izobraženim svetom sami sebe tako neusmiljeno na smeh staviti Vi, ki ste bili nekdaj c. k. okrajni načelnik in ste še zdaj c. kr. okrajni pristav? Ali mislite Vi, ki menda sami nimate kapljice germanske krví v svojih Zupančevih žilah, da nemštvo stoji na tako slabih bérlah, da se mora do mozga stresniti že zato, ako se v slovenskej zemlji pri pivu nemški ne govorí? Za Vašo tako visolépno misel o nemštvu naj se Vam Germanija zahvali.

Nikdar mi ne bode v mislih, Vas, gospod! svéta vprašati, v kterem jeziku mi je v družbi govoriti, kakor Vas malo skrbí, koliko jezikov jaz govorim; toda odbiti moram Vaše nesramno očitanje, da sem lajal kakor pes, ker sem se v svojem materinem jeziku pogovarjal. Če je Vaša beseda resnična, da je tisti, kateri v družbi govorí samo en jezik, lajóč pes, kaže, da niste zapazili, da dosledno tudi Vi, kader se samo nemški pogovarjate, v enacega psa zlezete, pa če še tako preljubeznjivo lajate!

V Ljubljani 30. julija 1868.

France Drenik.

Kursi na Dunaji 11. avgusta.

5% metaliki 58 fl. 50 kr. Ažijo srebra 111 fl. 35 kr.
Narodno posojilo 62 fl. 65 kr. Cekini 5 fl. 37 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 8. avgusta 1868.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. — — banaške 5 fl. 75. — turšice 3 fl. 15. — soršice 3 fl. 84. — rži 3 fl. 20. — ječmena 2 fl. 40. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. —. — ovsa 1 fl. 90 — Krompir 1 fl. 20.

Listnica vredništva. Gosp. U. G. v B: Zarad travinih in druzih semen naj se, kdor jih želí, obrne do gosp. Fr. Schollmajer-a, oskrbnika vrta kmetijske družbe v Ljubljani. Dobote konec meseca. — Gosp. J. Kap ... pri sv. Duhu: O Ledinski-u pismeno. Drugo nam bo dobro došlo.

Odgovorni vrednik **Janez Murnik**. — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.